

GOIYAKINTZA'runtz urbiltzeko naye an euskeraz egindako u ats txikiak:

OLDOZMENA

Adimenari buruz ari ondoren, beraren bidez betetzen ditugun egipen batzuk ikusi ta begiratzea oso egokia edo izango zaigu; ta egipen oyetatik lenengoa, bearbada ga antzi aundienetakoa dana, oldoztea dugu. Bai, ortarako dugu adimena ta oren eske baka ik oldozten du gizonak. Eta bea -bea a zaigu guztioi ortan ari-izatea, gauza guztien be i zeatza, egiazko be ia izateko, ta egin bea dugun oro ere ongi egiteko, au etik astiro ta sakon oldoztu bea , oke ik ez burutzeko ta yardutean egokiro ari-izateko ere; jakiña, ortarako adimena jafi bea dugu jokoan, oldozmena zuzen ari dedin eta oldozmenetik be oldozpen zeatzak ateratzeko.

Ba-dugu, beraz, oldozmena, ots, oldoztu al-izateko mena edo almena, adimenaren azpegi berezia bezela, ezinbestekoa dan ondorioa bezela, adimenetik sortzen dana; ta ba-dugu, ukan ere, oldozpena, ots, oldozmena egiña biurtuta. Oldozmena, alegia, gure baitan almena dugu, ta oldozpena oldozmenaren ondorioa, oldozmena yardutearen ondorioa, au be geron baitan kokaturik. Naiz oldozmena naiz oldozpena geron baitan ari-izatekoak ditugu, ezin ortik at bizi, ezin guregana eldu, itza, ab., eltzen dan bezela. Alakotz, oldozmena ta oldozpena, aita ta seme lez begira ditzakegunak, geron baitan baka ik dute beren zer-ikusi guztia, ta an gure gogo-biziari lan, bizi ta izate berezia ematen dizkiote sendo, gogo-bizi ori mardul eta etenkitsua izan dedin. Eta bizi oren azpegiak bezela ere begira genitzake.

Zer da, baña, oldoztea?, nola ari zaigu gure baitan oldozmena, nola oldozpena? Zertarako oldozten dugu?, zer Jotzen da oldozmena eragiten?, zertarako ere oldozpenak?, zer ateratzen dugu naiz bera naiz bestea erabiltzetik?, ezinbestekoa ote zayo gizonari oldoztea? Amaika egin ditezken onelako galderak.

Noski, lenengoz, esan dugun bezela, oldozmena adimenaren egitea da, egipen bereziena apika; o ela, adimena erabiltzean, onen almen berezienetakoa erakusten da, geron baitan dagoen bizi yaukala nolako sakon eta indartsua dan adieraztean. Baña zeazki, berez, oldozmena zer da? Onela edo eman genezake erantzun egokia: Oldozmenaren bitartez, notin, gauza, asmo, gogai, yakintza, an-

tze ta zentzundunen gogozkoak diran gorabera guziak nolakoak diran, zertarako ditugun eta nola erabili bea diran ere ondo ikusten ditugu. Esan diteke guzti ori adimenak ere burutzen duela, ta egia da, ta oldozmena adimenaren zatia dalarik, bidezkoa izan bea biek lana bera ere egiten dutela; baña oldozmenak, lan ori mugatuago bezela dagi, adimenaren almena lantzean lez erabiliko bailuen.

Eztira, eiki, gauza bera adimana ta oldozmena; adimena asierako almena bezela begiratu dezakegu, ta oldozmena oren ondorio bat lez, adimenaren ondorio zuzen-zuzen eta bidezkoena bezela. Beste azpegiz auxe be esan genezake: oldozmena adimenaren jarduteko bidea dala, bide bat bederen; eta biak gure gogo-izatearen agiriak lez agertzen zaizkigula.

Oldozmenaren jardutean adimena bizi dala esango genuke, ta o ela oldozpena bihurturik adimena ba-dugula argi oa dezakegu, ta oldozpena eratzean agertzen zaizkigu naiz oldozmena naiz adimena; oldozpena, beraz, adimen eta oldozmena geron baitan diardutela jakiteko, bide egokia bezela begiratu bea dugu, ta begiratze o en bidez bi gogo-almen aundi oyen jabe gerala ikus dezakegu, geron baitan bizi diran bi almen aundi oyek gure gogo-aberastasuna nolakoa dan ongi ezagutzeko.

Eta nolakoa da oldozpenaren izakera? Enurarik gabe oso zabala, amaika bideetan barna ari zaigulako. Naiz aundia naiz txikia, edo arin ala sakona izan, eragiko a dugu beti oldozpena, gizonaren bizirako, gogo-bizirako ezinbestekoa dala adierazten, oldozpena egitean baka ik bizi ori gerta baititeke, oldozpenaren arauz izateko; alakotz, oldozpena nolako, gogo-bizia ere alako izango da beti, ta oldozpenetan barna bizi-izateko ta agertzeko, noski, adimenean eta geron baitan ari dan gure gogo-bizi guztia; ofa nun eta nola edatzen dan gizonaren baitan guztiz gogozkoa dan bere gogo-bizi bedega a oso; ta o a of nola agertzen zaigun, argienik, gizonaren garaitasuna bizidun guztien artean, bera baita baka ik goyera orlan bizi ta yardun dezakena.

Oso zabala dugu, zinez, oldozpenaren eginkizuna, bakoitzak berez dagiena; naiz eta neufi oso txikian izan, jayo ta laiste ara norberaren baitan adimena ta oldozmena jardutean eta ondorioaz aldamentean dagoen guziari buruz oldozpenak burutzeko; gero, adiñaz eta batez ere ikasteen, oldozpenak aundiago, zabalago, sakonago egiteko. Gizona gero ta jakitunago izan, oldozpenen bitartez igoten da yakintza-mafadian gora, guziek oldozpenari gero ta ga antzi aundiagoa ematen; aintzat artzen da alde ta toki guztietan oldozpenetan ari dan gizona bai ta oldozpena bera ere. Parantzi'ko irudigife aundia izan zan Rodin'ek ederki adierazi zuen ori "oldozketaria" izena daraman bere lan berezi ta egokiaren bitartez.

O ela ikusten dugu, argi, gizon bat oldozketaria izatearen ga antzia, oldozpenetan ari-izatean goi-goyeneko gogo-bizian murgildurik agertzen dalako; ofa ben-benetako garaitasuna, gizonari ain egokia zayona. Ba-dirudi gogo-bizian mugarik ezagutzen ezuala, ta ofelaxe ezin adimenarentzat, oldozmenarentzat, ari-izateko landa zabalagorik izatea, gizon guzientzat idekirik dagoena, ta beraren barna guztiok yardun bea , bakoitza al dueneraño eltzeko; ta oldozketariak dira zabaltasun orlan u utieneraño eltzea lortzen dutenak.

Biziduna dan gizonarentzat oldoztea da, bereziki, bizi-izatea, gogoaren galgan egokienik bizi-izatea, ezin beste oberik izan, eta bizi ori norberaren baitan ikus dezakegu sortzen, edatzen, sakontzen eta indartzen. Gogoari baka ik dagokio bizi ori, edo gogoan baka ik sortzen eta zabaltzen dala ere esan dezakegu, oldozmenak batera almen eta doaya dirala argi erakusten duelarik. Goikoa'rengandik datorkigun almena ta geron aldetik doai ede enetakoa bezela gozatzeko duguna; bai, doaya biurtu zaigun almena. Zorionsua benetan gizona, bere baitan egipen aipaga ia dan ori buruturik ikus dezakelako.

Oldozmena, oldozpena, oldozketa; irugafen au beste bietatik sortu ta egiña dala ikusi bea , biga ena lenengoa dan bestetik datorkigularik ere; kiri ortan,

gañera, jokaera guzia burutzeko, alda ezin diteken kirian eta guztiontzat o ela gertatzen dalarik. Eziña izango litzake gizonarentzat bizia oldozketarik egin gabe, batez ere gogo-bizia, ta oparo emana dugu guztiok guzi ontan dagoen inda berezi ta goragafia. Ez ote garama egi oek ema(earenganuntz, guzion gañean bizi dan oren sortzafea dan o enganuntz? Ez al da asmo ori Goikoa bizi dala adierazten digun egiztabide bedega a? Geron aldetik egi-egia bezela onartzeko duguna.

Difogunez oldozmenetik oldozpena dato eta bietatik oldozketa, ots, eto era ortatik betetzen dan egipena. Nola burutzen da jokera ori? Zalantzik gabe itzaren bidez, eta len esan genuena ere ona izango zaigu emen be iro gogoratzea: itzen bidez egiten da oldozpena, bai ta oldozketa ere, ziñez; itzen bidez oldozten da ta ez dugu iñoiz of agertzen dan egia aitzu bea . Bai, ezinbestekoak ditugu itzak gure oldozpenak eta gure oldozketak egiteko; ta naiz oldozmena, oldozpena ta oldozketak, naiz eta biga en eta iruga ena burutzeko darabilzkigun itzak gure baitan bertan sortzen eta bizi dira beste iñora igaro gabe. Ofa of gure gogo-bizia burutzeko ditugun goi-goyeneko gure bide yaukalak, ofa gizonarena dan almen goraga ia, berarena baka ik dana, ta beste izaki guztietatik goratuta agertzen zai-guna.

O ela dugu ikusteko, adimenarena dan egipen gorenengoa, oso ondo gure gizon-izana ederkienik erakus eta egiztatzen duena: oldozmena ta bertatik datozen oldozpena ta oldozketa. Bidezkoa da, bea a ere, gure baitan batez be gizonak duen bizia ondo ulertzeko, egokia dan azterketa egitean atematen duguna, ta oren ezagupena be izateko.

U estarazu'ta Andoni

